

**ПОЕТИКА ЗБІРКИ ОЛЕКСАНДРА ЗАЙВОГО
«ОРІЛЬСЬКІ ГОРЛИЦІ»
НТУ «Дніпровська політехніка»**

Цапурда К.О
Науковий керівник: к. філол. н., доц. Ромас Л.М.

Олександр Зайвий – український поет та прозаїк Дніпропетровщини. Поет із рідкісним даром малювання пейзажів за допомогою слова. У яких би краях він не був, його серце завжди поверталось в рідне Приорілля. Любов до рідної землі він висловлює у своїх поезіях. Збірка «Орільські горлиці» – це зібрання поезій Олександра Зайвого про маленьку батьківщину, могилівський край, природа якого, мабуть, і надихала поета. Оскільки творчість Олександра Зайвого наповнена символізмом, вона являє собою дуже цінний матеріал для дослідження поетики текстів

В українській літературі село, зазвичай, описується як місце відпочинку людської душі, де можна знайти спокій та відновитися. «Зображуючи село, митці прагнуть показати типові характери сучасників у типових обставинах» [1]. Поет вдало описує важку працю селянина та неймовірну красу природи. Щоб передати атмосферу сільського життя, автор майстерно послуговується епітетами та метафорами:

*<...> І я іду під отчим небом
Творить жита і пшениці.
І пахне хлібом грудка степу
У намозоленій руці [2, с. 25].*

Оскільки автор майже все своє життя прожив у селі, його вірші дуже правдиво передають сільську атмосферу. За допомогою метафори «отче небо» автор висловлює свою прив'язаність до рідного краю. Рядки пронизані любов'ю до праці простих людей.

Також, одним із ключових є образ поля або степу. В усній народній творчості образ степу зазвичай символізував волю, незалежність людини та держави. Степ можна розтлумачити як метафору життя. Земля, чорнозем, який родить хліб. У віршах поет змальовує важку роботу селянина у полі:

*<...> Сівач і ратай – на роботі.
Весна з-за обрію прийшла.
З людьми працює сонце в поті
Свого безсмертного чола<...> [2, с. 25]*

Використовуючи персоніфікацію «працює сонце в поті», автор стверджує єдність українського селянина з природою. Наведені вище рядки, говорять про працьовитість сільського люду, його відданість нелегкій праці, яка їх годує.

Автор торкається теми любові до рідних земель, патріотизму. Цей термін тлумачиться у словниках, як любов до своєї батьківщини, відданість своєму народові, готовність заради них іти на жертви та подвиги. Історія свідчить, що українці в усі часи були патріотами. Про це розповідають історичні пісні й народні думи, художня література, а також неабияк це демонструє сучасність.

Олександр Зайвий гостро відчуває кровний зв'язок з рідним краєм, він з великим трепетом та любов'ю пише про рідні краєвиди, закликає читачів любити свою країну та милуватися її первозданною природою.

На світі є країна та,

*Де, як моря, шумлять жита
І дише мальвами й медами
Над полем тиша золота.
Там над дібровами, вгорі,
Стоїть державний герб зорі<...> [2, с. 3]*

Автор зображує Україну, як місце відпочинку для душі. Метафори «шумлять жита», «дише мальвами й медами тиша», а також такі епітети, як «тиша золота», «державний герб зорі» передають єдність з природою та душевний спокій, які є одними з головних рис, що необхідні людині для щастя.

Оскільки життя Олександра Зайвого припало на роки Другої Світової війни, низка його творів була написана під враженням від неї. «Як показує історія літератури, війна – це не лише біль, жах, руйнування та смерть, а ще й потужний каталізатор для розвитку літератури» [3]. Живучи в жорстоких, несправедливих реаліях, спостерігаючи криваві дієства, людина переосмислює свої цінності. Письменники не могли обійти тему війни стороною. Вони прагнули відбити у своїх текстах враження від страшних подій, які довелося пережити.

Рядки воєнних віршів пронизані болем та смутком:

<...>Ірже сліпа зенітка,

*Гвинтівки вторять їй.
В дитини чорна квітка
На льолі голубій. <...>
Воно – як білий лебідь,
А всюди чорний бій.
Лежить дитина в небі –
У пам'яті моїй [2, с. 41].*

У віршах відображені почуття, що переживає поет, який бачить загибель невинних людей, маленьких дітей, які навіть нічого не встигли зрозуміти, страждання матері, що втратила дитину, жінки, яка лишилася без чоловіка через жорстоку війну. Чорна квітка на ляльці у цих рядках символізує вкрадене дитинство, життя, яке завершилось, щойно розпочавшись. А природа «підлаштовується» під криваві дні на землі.

Також часто у віршах Олександра Зайвого постає образ лелеки. До лелек наш народ завжди шанобливо ставився. Лелека – один із символів України. Оскільки від кохання народжуються діти, не дивно, що українці й досі поетично висловлюються: «Дітей приносить лелека». Досі існує така прикмета: якщо побачиш одного лелеку, то цілий рік будеш сам, двох – будеш у парі. Лелека – символ вірності, щастя, добробуту, живий символ України. Лелека – символ любові до батька-матері, котрі благословили тебе на світ, а тому це – й символ сімейного благополуччя, любові до рідної землі, Батьківщини [4]:

О Лелечко далека!

*Наснилось, золота,
Немов приніс лелека
Мені твого листа.
Підняв, як руки, крила
І всівся за столом.
Сорочка в нього біла
Із чорним рукавом<...> [2, с. 12]*

Звернення ліричного героя до Лелеки, як до вісника чогось довгоочікуваного, додає драматизму віршеві.

Отже, Олександр Зайвий у збірці «Орільські горлиці», за допомогою різноманітних художніх засобів та прийомів, вдало передав атмосферу українського села та життя людини праці.

Перелік посилань

1. Лановюк Л. П. Еволюція образу села в українській художній літературі. 2020. 9 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://historypages.kpi.ua/article/download/220190/240293>
2. Олександр Зайвий. Орільські горлиці. Дніпропетровськ: Промінь, 1972. 62 с.
3. Мимрук. О. Від окопів до мелодрами: якою буває українська воєнна проза. 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://chytomo.com/vid-okopiv-do-melodramy-iakoiu-buvaie-ukrainska-voienna-proza/>
4. Лелека – живий символ України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://library.nltu.edu.ua/index.php/novyny/806-leleka-zhyvyi-symvol-ukrainy>